

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHOLD

Reform-tiden / Takk og velkommen /
Kristen teologi i morgendagens verden /
Har kirken en (felles) lære? / Fra bok-
fronten

SØNDAGSTEKSTEN

3. søndag i åpenbaringstiden - Stig Kaarstad
Såmannssøndagen - Jeffrey Huseby
Kyndelsmesse - Knut Hallen

Jeg vet ikke hva alle disse reformene
koster i kroner og øre.

Reform-tiden

2012 har vært året for de mange reformer. Idet vi går inn i desember får vi se resultatene av det som ble konklusjonene av en langvarig gudstjenestereform. Mange har sendt inn svar på hva slags kirkeordning de ser for seg i frem-

tiden. I tillegg må de menighetene som vant årets trosopplæringslotteri, gå inn i jobben med å få til en fullstendig trosopplæringsreform. Jeg vet ikke hva alle disse reformene koster i kroner og øre. Jeg vil helst ikke vite det

heller. Men jeg vet en del om hva de har kostet av tid og krefter for ganske alminnelige menigheter.

Ta gudstjenestereformen: En snau times kjøretur nord for Oslo var det i 2011 svært få kirkegjengere som gikk rundt og lengtet etter en grunnleggende endring i gudstjenesteliturgien. Og det var om mulig enda færre som uttrykte ønske om at de selv skulle være med å bestemme hvordan en ny gudstjeneste skulle se ut. Reformen som skulle imøtekomme behovet "nedenfra", ble i høyeste grad en reform "ovenfra". Resultatet er blitt nokså beskjedent, sett ut fra et endringsperspektiv. "Vi vil kjenne oss igjen når vi kommer til gudstjeneste. Vi vil ha det som det har vært. Vi synes presten skal bestemme," har vært de gjennomgående utsagnene i mitt prosti. Dermed har menighetene med få unntak holdt fast på de kjente formene der det har vært mulig, og ellers overlatt til liturgen å bestemme.

Så da jeg skulle stå ansvarlig for en ungdomsgudstjeneste i en av menighetene mine i høst, ble jeg både forundret og overrasket over hvordan den ble mottatt. Ten Sing stilte med band, forsangere og dans; konfirmantene deltok på lystenning, bønnevandring og nattverd; jeg snekret sammen en enkel liturgi og hentet salmer fra Treklang – med andre ord en nokså standard ungdomsgudstjeneste, men likevel noe totalt nytt for min menighet hvor dette fant sted.

Det kom mye folk, og ungdommene var med. Noen gamle holdt seg for ørene, men nikket anerkjennende. Etterpå kom det flere bort til meg og sa: "Det her er det som skal til! Sånt må vi ha mere av, skal det komme folk i kirka!" Og samme uke hadde altså menighetsmøtet vedtatt at vi skulle bevare gudstjenesten mest mulig som den har vært de siste 25 årene, uten unntak.

Min lille episode fra en av menighetene på Ringerike illustrerer det mange har erfart om gudstjenestereformen: Det er utrolig vanskelig

at en reform som faktisk kommer som pålegg fra Kirkerådet, "ovenfra", skal kunne føre til en fornyelse "nedenfra". Det som kommer som søknadsskjemaer med adresse Kirkerådet, oppleves for mange menighetsråd som alt annet enn kreativt og nyskapende. Når en ikke kjenner seg helt kompetent for oppgaven med å mene så mye om liturgier og plasseringer, er det lett å holde ekstra hardt igjen – sånn for sikkerhets skyld. Gudstjenester som blir til mer ad hoc derimot, med utgangspunkt i de ressurser en faktisk har, men uten å måtte tas opp til avstamming i et formalisert reformarbeidet, kan oppleves ganske så befriende.

For en del små menigheter har prosessen vært nokså dyrekjøpt, også hva personlig innsats angår.

Har så gudstjenestereformen vært bortkastet? Jeg tror ikke det. Om ikke medliturgene tør å komme på banen riktig ennå, så har de i alle fall tenkt tanken – og

flyttet noen millimeter med grenser. Vi er i gang. Men jeg tror ikke denne grenseflyttingen helt står til den økonomiske prisen. Og jeg vet at for en del små menigheter har prosessen vært nokså dyrekjøpt, også hva personlig innsats angår.

Disse betenkelighetene fører meg til neste reformarbeid denne høsten: Ny kirkeordning. Her er det fortsatt mye som flyter, men én ting er "alle" enige om: Soknene skal styrkes! Spørsmålet er: Hvordan? Og hvorfor? Skal vi slå sammen menigheter for å danne store og robuste enheter som kan serve stadig flere reformer? Eller styrker vi soknene minst like godt ved å avlesse frivillige medarbeidere en hel del sakspapirer og heller la dem få konsentrere seg om det de har hjerte for, nemlig lokal-kirken. Etter erfaringene med høstens mange reformer vil jeg nok holde en knapp på siste alternativ!

KRISTIN MOEN SAXEGAARD
kristin.moen.saxegaard@ringerike.kirken.no

Takk og velkommen

Kristin Moen Saxegaard takker fra årsskiftet for seg som redaktør i Luthersk Kirketidende. Hennes medredaktører takker henne hjertelig for gode bidrag gjennom to årganger.

Inn som ny redaktør kommer i stedet Anne Grete Listrøm, sokneprest i Tangen menighet i Drammen. Hun overtar i det som blir Luthersk Kirketidendes jubileumsårgang i 2013, siden det da er 150 år siden bladet kom ut første gang. Dette markerer vi på mange måter gjennom jubileumsåret, bl.a. med fornyelse av bladets design fra neste nummer av.

Sunniva Gylver

Harald Hegstad

Sjur Isaksen

Redaksjonen ønsker alle våre lesere, bidragsyttere, annonsører og andre kontakter en velsignet Kristi Fødselsfest og alt godt for det nye året.

Kristen teologi i morgendagens verden

Avskjedsforelesning ved Det teologiske Menighetsfakultet 29. august 2012

AV PROFESSOR KJELL OLAV SANNES

Avskjedsforelesning holder en normalt bare én gang i livet. Det har fått meg til å reflektere over hva det egentlig er. Er det en anledning til å si noe en ikke har fått sagt før, ta opp et nytt emne? Eller er det en form for faglig selvangivelse, en tilbakeskuende oppsummering av faglig virksomhet, en utkrystallisering av det sentrale i det en har gjort og stått for som fagperson? Kanskje er det et forsøk på å si noen formanende ord til ettertiden, et slags teologisk testamente? Eller kanskje en kombinasjon av alt dette?

”Kristen teologi i morgendagens verden” – det er egentlig ganske pretensiøst å ville si noe om morgendagen. Kristen tro og teologi har riktignok noe å si om framtida: Vi vet, med troens visshet, at verden består så lenge Gud vil det, og at framtida til syvende og sist er i hans hånd. Vi vet at Kristus har lovt sin kirke å være med den alle dager. Og vi bekjenner med Apostolikum at Jesus Kristus ”skal komme igjen for å dømme levende og døde”. Ut over det har teologien ikke så mye den kan si om hvordan morgendagen blir. Den blir som den blir, med sine gleder, sine problemer og utfordringer. Den kommer til oss, ubedt, ofte uventet og i mange tilfeller direkte uønsket.

Likevel er det én ting vi vet om morgendagen; det er det banale men også helt basale at den kommer *etter dagen i dag*. Med andre ord: Det

som er vår situasjon i dag, blir ikke visket ut; det ligger på en måte i bunn. Selv det mest uventede er uventet innen rammen av den virkeligheten der vi lever i dag. La meg nevne noen punkter:

1) Verden i dag er *internasjonal* på en helt annen måte enn i min egen studietid på MF for 40–50 år siden. Utstrakt reisevirksomhet, utvidet kunnskap om verden omkring oss, migrasjon og IKT-teknologi – alt gjør at andre deler av verden bare er et tastetrykk eller en flyreise unna. Bevisstheten om at vi lever i en ”global landsby” har forandret også norsk teologi. Den har ikke lenger bare utsikt til Norden, Tyskland og (lett nølende) til England og til og med USA, slik som i min studietid, men til det globale – i Øst- og Sør-Europa og verden sør for ekvator. Det svarer til at tyngdepunktet i den kristne verden nå ligger nettopp i Sør, i Afrika, Latin-Amerika og i stadig stigende grad i Asia. Etter alt å dømme vil denne tendensen fortsette og forsterkes.

Hva betyr det for kristen teologi i morgen? Det betyr at det ikke lenger er mulig å være teologi på den vestlige kulturs premisser, slik den altfor ofte har vært i de senere århundrer, ikke minst etter opplysningstiden. Det går ikke lenger an å insistere på at teologien skal være integrert i det allmenne vestlige kultur- og vitenskapssystemet. En teologi som forstår seg

selv slik, isolerer seg i en stadig mindre del av verden og blir lett provinsial, etnosentrisk og eurosentrisk i stedet for å ta inn over seg impulser og synspunkter fra alle deler av verden. Å være *global* kristen teologi betyr altså ikke at den stikker seg unna og fører en avsondret tilværelse i en teologisk getto, tvert imot! Det betyr imidlertid at den ikke kan vente applaus verken fra Cæsar eller fra offentligheten. Den kan like godt først som sist belage seg på at det er lite virak å hente som kristen teologi i morgendagens verden.

2) I denne globale virkeligheten har vi også fått *andre religioner* nær oss på en helt ny måte. Med annerledes troende i nabohuset – i både bokstavelig og overført forstand – må kristen teologi forholde seg til dem og deres lære, mer enn til vestlig filosofi. Pluralitetens kontekst er spennende, i den doblete betydningen spenningsfylt og utfordrende. Et kunnskapsmessig problem som oppleves paradigmatisk i skoleverket med RLE, er at mange ikke greier å skjelve mellom de ulike religionenes syn på Gud og på Jesus. Det kan igjen føre til et teologisk problem, fordi det i pluraliteten kan ligge en tendens til relativisme. Mange vil spørre: Når alle taler om Gud og Jesus, er ikke alt da like sant – eller usant? Blir det kanskje opp til den enkelte å velge etter sin subjektive smak?

I de senere tiår har teologien blitt seg stadig mer bevisst den store rollen vår menneskelige subjektivitet spiller. Den har innsett at overbevisningene våre har nær sammenheng med de erfaringene vi gjør, med vår kontekst slik vi som enkeltpersoner og som grupper opplever og tolker den. Kontekstuell teologi har påvist dette; ikke minst har feministteologien avslørt at menns teologi ofte er preget av menns perspektiv og interesser på en utilbørlig måte. Slik har feministteologien innlagt seg for tjenester ved å minne oss om at teologisk arbeid, som all annen menneskelig virksomhet, preges av hvem, og hvordan vi er.

Men alt er ikke sagt med det. Hvis subjektiviteten ikke bare avsløres og konstateres, men også opphøyes til et overordnet prinsipp for teologiens arbeid og innhold, da blir det én teologi for kvinner og én for menn, tilsvarende for fattige og for rike, for undertrykte og undertrykkere. Da ender vi i postmodernitetens manglende bevissthet om at kristen teologi

etter sitt vesen er én, fordi Guds åpenbarte sannhet er én. Vi har lært mye om verdien – ja, nødvendigheten – av å trekke inn flere perspektiver og bevisstgjøre oss vår egen subjektivitet, men det bør føre til større ydmykhet overfor oppgaven og ikke til en ny form for subjektiv skråsikkerhet. Alt må stilles til tjeneste i den overordnede oppgaven å trenge dypere inn i den ene sanne lære. Kristen teologi har nettopp som en av sine viktigste oppgaver å arbeide med denne læren.

Positivt innebærer pluraliteten at vi kristne tvinges til å gjøre rede for vår tro og lære. Det gjør det enda tydeligere at kristen teologi alltid er i en bekjennelses-situasjon, "in statu confessionis", ved at den alltid må bekjenne sin tro. Det er kanskje ikke tilfeldig at de epokene i kirkens liv da det var særlig påtrengende å bekjenne sentrale sannheter i den kristne troen for både Gud og mennesker, har fått så stor betydning for ettertiden.

Vår plass i en multireligiøs verden gjør at vi ikke lenger kan tale allment om teologi, men om *kristen* teologi, til forskjell fra muslimsk teologi, eller fra jødisk eller buddhistisk lære. Det krever at kristen teologi er i en permanent bevisstgjøringsprosess på hva den er og må være. Teologiens overordnede målsetting må være å tjene den kristne kirkes arbeid med å bringe evangeliet om Kristus til alle mennesker. Derfor må evangelisering og *misjon* i stadig større grad bli et overordnet perspektiv for kristen teologi i morgendagens verden. Kirkens oppdrag er å forkynne evangeliet om Jesus Kristus, til sekulariserte, buddhistiske, muslimske og nyreligiøse mennesker i Grorudalen, i Myanmar og Nigeria og til verdens ende.

Her har systematisk teologi og misjonsvitenskap en særlig oppgave. Men det er ikke mindre nødvendig å spørre – selvkritisk – på hvilken måte teologiens ulike fag ivaretar den store fellesteologiske oppgaven. Kan f.eks. bibelfagene nøye seg med å arbeide med Bibelens tekster akkurat slik andre fag tolker sine tekster, eller må de ikke også bevisstgjøre seg på hva det betyr at de tekstene de arbeider med, på en særlig måte er hellige tekster? Kan GT-faget bare se sine tekster ut fra den historiske konteksten år 500 eller år 100 *før* Kristus, eller er det ikke også en nødvendig del

av faget å se dem ut fra perspektivet fra år 100 etter Kristus? Kan NT-forskningen se bort fra at de skriftene de arbeider med, ikke bare er uttrykk for Paulus' eller Lukas' eller Johannes' teologi, men at de vil si noe sant om Gud og hans gjerning i historien og i kirkens liv, altså formidle Guds åpenbaring? Og må ikke slike innsikter få konsekvenser også for metoden?

3) Den kristne kirke i den vestlige verden har ikke lenger reelt en slik majoritets- og maktposisjon som den lenge levde så godt med. Etter hvert må den avfinne seg med i hovedsak å være en minoritet. I Norge er Den norske kirke fra og med 21. mai i år ikke lenger statskirke; da mistet den rammer som enkelte anså som støtter, men som minst like gjerne kan ses på som stengsler. Samtidig er det klart at den kristne tro lenge har vært under angrep fra det som forstår seg selv som en kulturelite, og som representerer en liberal toleranse som i virkeligheten er ekstremt intolerant overfor alt som ikke godtar å eksistere på relativismens premisser. Likheten med situasjonen i antikkens Romerrike er påfallende: Det offisielle Rom kunne tolerere og inkludere nye guddommer i tillegg til de etablerte, men hadde ikke rom for en eksklusiv gudstro som ikke aksepterte andre guder. Forskjellen er riktignok ikke uvesentlig: Straffen er ikke lenger å bli kastet for løvene, men de gjenstridige blir da ofte nok korsfestet av media til offentlig forlystelse.

Trolig har både kirken og teologien godt av etter hvert å miste de fordelene som en – i alle fall på papiret – har hatt. Å være en del av *the establishment* er kanskje nå mest et problem og en belastning, når det identifiserer seg med det politisk eller kulturelt eller vitenskapelig korrekte. Hva som er allment anerkjent i et samfunn, er nemlig variabelt. Og det er en gammel visdom at ingen teologi blir så fort umoderne, som den som er mest opptatt av å være moderne – og det samme gjelder en som er opptatt av å være sen-moderne eller post-moderne. Teologien kan ikke lenger legitimere sin eksistens, sin faglighet eller sitt læreinnehold med å vise til oppfatninger som er gangbare i samtiden. Det er da også et saklig sett underordnet spørsmål om kristen teologi anerkjennes av andre fag som vitenskap eller ikke, så lenge den gjør det den skal, på en god måte.

Det verste er at den tidligere privilegerte situasjonen kan ha fått oss til å glemme noe som burde vært helt klart, at kirken dypest sett ikke lever på samfunnets nåde, men på Guds. Et liv i avhengighet av Herren selv, en eksistens fra Guds hånd til vår munn hvert eneste øyeblikk, det er den kristnes kår i verden - også kristen teologis.

Det er da også kirken som er den nærmeste konteksten for kristen teologi, ikke akademia. Til forskjell fra allmenn religionsvitenskap har teologien en normativ basis som den deler med den kristne kirke. Den er også kristen i den forstand at det er kirkens tjeneste som er dens egentlige eksistensberettigelse. Da tenker jeg ikke bare på teologi slik den drives innenfor den lutherske kirke, men på den økumeniske, verdensvide kristenhet, med dens offisielle menigheter, dens undergrunnskirker, bedehusforeninger og -forsamlinger, alt det som ligger i "kirken" for ekte luthersk ekklesiologi.

Teologien skal ta opp og reflektere over spørsmål som er viktige for livet i lokalmenigheten; for Menighetsfakultetet er dette programmatisk uttrykt i institusjonens navn. Ser vi oss tilbake på de siste 50 år, har faktisk også slike spørsmål i stor grad kommet på teologiens dagsorden: Den karismatiske bevegelsen førte til teologisk arbeid med nådegavene, helbredelse og spørsmålet om "åndsdåp"; den sosialetiske bevegelse og miljøbevegelsen satte skapelsesteologien på dagsordenen.

Hvilke spørsmål som kan bli spesielt aktuelle å ta opp i morgen, kan vi ikke si noe sikkert om i dag. Noen emner må alltid være sentrale hvis den skal være kristen teologi: Forholdet mellom Gud og mennesker, Jesu Kristi frelsesverk for oss, nåde, tro og kristent liv, kirken og dens tjeneste – dette er nødvendige teologiske emner. Samtidig må særlig etikken ta opp spørsmål som reiser seg i forbindelse med nye naturvitenskapelige innsikter og teknologiske nyvinninger. Men generelt er det ikke den innreakademiske debatten som stiller de grunnleggende spørsmålene som kristen teologi må arbeide med i morgendagens verden.

Kristen teologi må være åpen for å se om det er nye spørsmål som det er viktig å tenke gjennom for menighetenes skyld; men hvilke det blir i morgen, kan vi ikke si i dag. Det vi *kan*

gjøre alt i dag, er å reflektere over hvilke *teologiske redskaper* vi har til disposisjon for å kunne arbeide teologisk – dvs. si noe sant om Gud og hans gjerning ut fra den kristne kirkes tro. Ikke minst er det viktig å ha et sett med begreper og distinksjoner som er egnet for slikt arbeid. La meg presentere følgende til overveielse, med utgangspunkt i den helt fundamentale læren om Gud:

1) Skal vi gjøre alvor av at teologi er lære eller tale om Gud, blir identifikasjonen av *Guds HVEM*, av Bibelens Gud som Faderen, Sønnen og Den Hellige Ånd, helt grunnleggende. Selv om trinitetslæren har blitt et in-tema i de senere årtiers teologi, kan en registrere at noen har en tendens til å behandle den som et problem som må løses. Da ender det lett med at en omtolker den til noe i retning av et abstrakt prinsipp om at Gud er kjærlighet, eller om at en enhet inkluderer et mangfold. Saklig sett handler imidlertid denne læren først og fremst om at Bibelens Gud er Faderen, Sønnen Jesus Kristus og Den Hellige Ånd: Om hver av dem er det sant at de er Gud, og samtidig er den ene Gud disse tre. Denne tre-ene Gud er en personlig Gud som vi kan forholde oss direkte til, i bønn, klage og lovprisning. I møtet med polyteistiske og ikke minst panteistiske religioner og strømninger er det avgjørende at Gud er en personlig Gud, grunnleggende forskjellig fra alt i vår skapte verden. New Age-inspirerte oppfatninger om menneskets jeg som guddommelig utgjør en utfordring for kristen tro på en personlig Gud.

Men også overfor de andre monoteistiske religionene er det mye å si. Jeg holder det for en teologisk kortslutning å si at alle monoteistiske religioner, i kraft av at de alle vil tilbe én gud, tilber den *samme* Gud. Er det ikke snarere slik at når alle tror på én gud som er skaper og herre, skjerper dette det avgjørende spørsmålet: HVEM er denne ene Gud? Aller mest tydelig blir det når en ser på synet på Jesus Kristus: Han ikke bare åpenbar Gud; han er også selv sann Gud, slik som Faderen og Den Hellige Ånd. En monoteistisk religion som avviser ham som Sønnen, som benekter at Jesus er sann Gud, tror ikke på den samme Gud som den kristne kirke gjør.

2) Fra det går det en linje til *Guds HVORDAN*, hans egenskaper, slik han er og har gitt

seg til kjenne. Det er trolig en av de største svakhetene i mye nyere teologi at den har gjort Gud endimensjonal, ufarliggjort ham, gjort ham til et filosofisk prinsipp og ofte til og med avpersonalisert ham. Med andre ord: En har glemt eller benektet at Bibelens Gud er en *levende, personlig og hellig* Gud. Mot det er det viktig å holde fast på den innholdsfulden i gudsbildet som en finner i GT men også i NT. Det er tekster som likefram insisterer på at det er farlig for mennesker, både som skapninger og som syndige skapninger, å stå overfor den hellige Gud, se Gud (jfr. Ex 3,4–6). "Det er forferdelig å falle i hendene på den levende Gud!" (Hebr 10,31)

Selv om dette er tekster og uttrykk som det må arbeides grundig med å forstå og kommunisere rett, gjør teologien en alvorlig feil hvis den overser eller avviser disse sidene av det bibelske gudsbildet som noe som bare finnes i enkelte skriftradisjoner eller som er forældet og umulig å fastholde. I Narnia-bøkene der C.S. Lewis framstiller den bibelske frelseshistorien i sitt selvlagde mytologiske språk, heter det om løven Aslan som er et bilde på Kristus: Han er "ikke en tam løve". Det krever en realitetsorientering der Gud erkjennes som en radikalt annen enn en vennlig bestefarsfigur eller en byråkrat som tilgir synd fordi det "er jobben hans".

Med en bibelsk forståelse av hvordan Gud er, kan ikke kristen teologi se bort fra de tekstene som taler om den dobbelte utgang, om frelse eller fortapelse. Bare stilt overfor den hellige Gud kan det bli klart hva Guds nåde egentlig er. Vi kommer ikke utenom det alvorset, men også det trygge håpet, som ligger i at forholdet vårt til Kristus i dette liv får konsekvenser ut over dette liv og inn i evigheten.

3) Det er også viktig at teologien skjeller mellom ulike *gudsgjeringer*. At Gud er én, betyr ikke at han bare gjør én gjerning. I min tid som teologistudent på 1960-tallet var Guds *frelsergjerning* i fokus, mens hans *skapergjerning* var mindre framme i undervisning og refleksjon. Omkring 1968 kom imidlertid skapelsesteologien inn igjen – verden ble et nytt fokuspunkt. Senere har pendelen ofte svingt for langt til den andre siden, slik at det spesifikke ved frelsen ble uklart. Debatten om skapelsesteologiens plass i dåpsliturgien har avslørt

uklare syn på forholdet mellom skapelse og frelse.

Kristen teologi må ta en ny runde på å gjennomtenke dette. Forholdet mellom skapelse og frelse er et gammelt tema, helt fra kampen i oldtiden mot gnostisismen og Markion, via middelalderens debatt om natur og overnatur til reformasjonstidens drøftelse om forholdet mellom stat og kirke. Det er ikke spørsmål om et enten-eller, men om et både-og. *Sammenhengen* mellom Guds skapergjerning og hans frelsergjerning er åpenbar: Den ene og samme Gud er subjekt for dem begge; i begge handler han (jallfall primært) i forhold til mennesker; han viser sin godhet og kjærlighet ved dem begge; vi troende skal tjene ham både i hans skaper- og hans frelsergjerning, osv.

Men det er også avgjørende å ha et klart syn på *forskjellen* mellom dem: Mens Guds skapergjerning sikter på livet og eksistensen vår, dreier frelsergjerningen hans seg om å gi oss å leve i nådens samfunn med ham. I den første er Gud aktiv overalt i sin skapte verden; i den andre handler han knyttet til Kristi frelsesverk til soning for våre synder. Det svarer til forholdet mellom de to regimentene, forstått som de to måtene Gud handler på i verden.

Forskjellen på disse to gudshandlingene får konsekvenser for det en i vid forstand kan kalle menneskesyn og frelestilegnelse: Alle mennesker er skapt av Gud og nyter godt av Guds verk som skaper, men bare de som er "i Kristus" får faktisk del i hans frelse. Det er ikke slik at fordi alle er skapt i Guds bilde, er de dermed Guds barn; det er bare de som ved nådemidler og tro kommer inn i nådens fellesskap med ham. Menneskeverdet er på den annen side gitt i og med at vi er skapt i Guds bilde, ikke først ved at vi blir troende. Å leve i nådeforholdet til Gud gir videre ikke troende rett på alle skapelsens goder; det er f.eks. ingen entydig sammenheng mellom frelse og helse i dette liv; den troende har ingen garanti på sunnhet og suksess.

At skapelse og frelse er to forskjellige gudsgjæringer, betyr altså ikke at det er noen dualistisk motsetning mellom dem. Tvert imot bruker Gud det skapte i sin frelsergjerning. Inkarnasjonen, at Gud ble menneske i Jesus til vår frelse, er det store frelseshistoriske faktum som viser det. Og med det er det også gitt at Gud kan velge å formidle sin frelse gjennom ytre, skapte midler, som vann, brød og vin, våre menneskelige ord og handlinger.

Kristen teologi er ikke et hvilket som helst fag. Det er en aktivitet som er forankret i den kristne kirkes tro og har en tjeneste der. I ortodoks sammenheng taler en om at teologien har et doksologisk aspekt; den har å gjøre med lovprisning av Gud. Kanskje er det aller mest treffende å si at kristen teologi skjer *for Guds ansikt*. Det er dens privilegium, men også dens alvor. Det innebærer at den skjer under ansvar overfor Gud. Det er altså et fag som ikke kan beskrives uttømmende som diskurs og metode, men et der Gud ikke bare er objekt, men på en måte også deltaker. I barndomshjemmet mitt hang en innrammet tekst: "Gud er til stede som den tause tilhører til enhver samtale." Noe av det samme gjelder teologien.

Da blir det også en naturlig sammenheng mellom teologi og *bønn*. Jeg har for min del gjennom årene som lærer ved Menighetsfakultetet ønsket å holde oppe tradisjonen med å be i forbindelse med undervisningen i dogmatikk; det har jeg gjort ved begynnelsen av timene. I dag vil jeg avslutte den siste forelesningen min som professor ved denne institusjonen på samme måte, med å be for Guds kirke på jorden, for alle som påkaller Guds navn og tjener ham, og særlig for alle som arbeider med teologi, at de må gjøre det for Guds ansikt, slik at det blir til gagn for kirken og for alle mennesker. Vi trenger å be om tilgivelse for vår forsømmelse og svikt, og om kraft til vår gjerning. Og vi må be for dagens og morgendagens prester og teologer, at de må gå inn i den store tjenesten med trofasthet og med kjærlighet til Gud og mennesker.

Har kirken en (felles) lære?

Kort kommentar til Per H. Andersen

AV HARALD HEGSTAD

I en diskusjon med Ragnar Skottene og meg om apokatastasis, redegjør Per H. Andersen i siste nummer av LK bl.a. for sin forståelse av forpliktelsen på kirkens lære. Han støtter seg her på en lesning av reformasjonen som neppe er sakssvarende. Andersen har rett i at enhver bruk både av Bibelen og bekjennessskriftene forutsetter tolkning og dermed representerer et subjektivt element. Men det subjektive element nærmer seg lett en prinsipiell subjektivismen når han gir opp det sentrale prinsipp for reformatorenes skriftbaserte kirke- og tradisjonskritikk, nemlig at Bibelen er entydig i sitt sentrale innhold når den tolkes i lys av Kristus som sitt sentrum. Selv mener jeg det bare er mulig å finne støtte for en lære om apokatastasis i Bibelen dersom man går ut fra at det her finnes uforenlige tankelinjer i skriftmaterialet. En tolkning som ikke ser de to tankelinjer som gjensidig utelukkende, men som komplementære, kan vanskelig avvise tanken om fortapelsens mulighet.

Det er heller ikke riktig at reformatorene brukte sin egen lesning av Bibelen til å sette den kirkelige tradisjon til side. Tvert om påberopte de seg tradisjonen der denne ikke var i strid med Skriften. Dette har en sentral ekklesiologisk grunn: Kristen lære er ikke primært en individuell sak, men fellesskapets forståelse av sin tro. Det er dette som uttrykkes når første artikkel i Confessio Augustana inn-

ledes med ordene: "Våre menigheter lærer samstemmig at..."

Dette betyr ikke at ikke læren skal vurderes og kritiseres, men det betyr at man når man opptre på kirkens vegne, må forholde seg til det som gjelder som forpliktende for kirken. Det er en slik forpliktelse som bl.a. er uttrykt i ordinasjonsliturgien, og som det er en oppgave for biskopens tilsyn å ivareta. Uten at man kan snakke om en offisiell kirkelære (og ikke bare om mange individuelle læremeninger), vil også deltakelse i læresamtaler med andre kirker være en meningsløshet.

Hvordan kirkens lære til enhver tid skal forstås, avgjøres naturligvis ikke mekanisk ved å vise til bekjennessskriftene eller andre skrifter. Også disse må kontinuerlig fortolkes og etterprøves på sitt bibelske grunnlag. Det betyr ikke at det er opp til den enkelte prest eller teolog på egen hånd å avgjøre hva som har status som kirkens offisielle lære. Dette er noe som avgjøres i fellesskap, i siste instans gjennom vedtak i kompetente kirkelige organer som kirkemøte, bispemøte og lærenemnd. Men også den offentlige samtale og åpne meningsdannelse er av avgjørende viktighet i slike prosesser, bl.a. slik den foregår i Luthersk Kirketidende og andre fora for kirkelig og teologisk debatt. I så måte takker jeg Per H. Andersen for hans bidrag.

FRA BOKFRONTEN

Torleiv Austad

Kristologi – en innføring

Cappelen Damm Høyskoleforlaget, 2012

Det er ganske sjelden kost med norske fagteologiske utgivelser som beskjeftiger seg med kristologi. Ikke uten forventning åpnet jeg derfor Torleiv Austads nyeste bok “Kristologi – En innføring”. Dessverre ble ikke forhåpningene mine innfridd.

Den opplevelsen ga meg grunn til å reflektere nærmere over hvordan fagteologien prøver å komme til rette med et så stort temaområde som kristologien. Austads framstilling gjorde det tydelig at kristologiske skjema ikke alltid uten videre bør ses på opplagte. Fra én side sett skulle jo det sentrale i en bok om kristologi være nettopp inkarnasjonen, at Gud blir menneske. Tertullians ord *caro cardo salutis* (kjøttet er navet/aksen som frelsen henger på) uttrykker dette kort og konsist. Derfor vil jeg med Tertullians ord som innsteg prøve å beskrive det som arter seg som et misforhold mellom inkarnasjonen og de øvrige tema som behandles i boken.

La meg illustrere: For eksempel teller kapitlet som har fått overskriften “Jesu liv og forkynnelse”, omtrent 26 sider, mens det strengt tatt er kun 7 av sidene som i streng forstand kan sies å behandle Jesu liv og forkynnelse. Derimot går det med rundt 80 av bokens totalt 240 sider til drøfting av Jesu lidelse og korsfestelse, forståelsen av hans død, Kristi oppstandelse, himmelfart og herredømme, gjenkomst til

dom og det evige Guds rike (Jeg har her i hovedsak referert overskriftene på kapitlene).

Gjennom 13 kapitler gjør Austad rede for forskjellige sider ved kristologien (Det 14. er et vedlegg om korsteologi). Det gjør han ved å ta utgangspunkt i tre grunnleggende spørsmål. Det første dreier seg om hvem Jesus fra Nasaret var. Det andre forholder seg til hvordan er Jesus Kristus blitt forstått i kirkens historie, mens det tredje etterspør hvilket bilde av Jesus Kristus som skal legges til grunn for kirkens forkynnelse og undervisning i dag. Oppbyggingen av boken og utfoldelsen av stoffet forholder seg til en ganske tradisjonell måte innenfor eldre systematisk teologiske framstillinger av dogmatikken. I og for seg trenger ikke det være noe minus, men resultatet står og faller med hvordan forfatteren velger å knytte sammen de forskjellige emnene. Slik sett synes jeg boken bærer preg av å være lite gjennomarbeidet. Kapitlene “biter” ikke akkurat hverandre i halen.

Denne manglende gjennomarbeidingen skinner igjennom når bokens tredje kapittel med overskriften “Kristologi i dag” ikke særlig grad foregriper det som følger i fjerde kapittel hvor Austad behandler spørsmål knyttet til Jesu preeksistens. Når han i tillegg velger å ha et eget kapittel om jomfrufødselen, men ikke helt makter å knytte sammen spørsmål om Jesu

preeksistens og Marias rolle, skaper det et vedvarende inntrykk av at tema og kapittelvalg ikke alltid er helt gjennomtenkt.

Når så Austad velger å avslutte kapitlet om jomfrufødselen som et oppgjør med romersk-katolsk mariologi, forståelsen av skrift og tradisjon samt pavens primat, blir det tydelig at det er tatt for få redaksjonelle grep for å gi stoffet som formidles, tydelig retning. At Austad i hovedsak gjør felles sak med Regin Prenter i sin vurdering av romersk-katolsk mariologi slik det kommer fram *Skabelse og Gjenløsning* fra 1955, forundrer (Prenter er forresten falt ut av litteraturlisten bak i boken). Det er ikke vanskelig å skjønne Prenters uro med bakgrunn i dogmet om Marias legemlige opptagelse i himmelen, slik det ble proklamert av pave Pius XII i 1950. Men bedre blir det ikke når Austad lar Prenter få hevde at utviklingen går i retning av å gi Maria status som guddom innenfor romersk-katolsk teologi; en slik henvisning bærer mest preg av en motvilje mot å gi slipp på mer tradisjonell luthersk polemikk enn vilje til å se om i hvert fall deler av katolsk og ortodoks mariologi også utfordrer den lutherske posisjonen som Austad identifiserer seg med. Slik sett er Austads kristologi forsvinnende lite økumenisk i både temavalg, resonnement og argumentativ oppbygging.

Når Austad i tillegg prøver å gjøre den ortodokse kirke til en alliert i kampen mot romersk-katolske overdrivelser – for det er slik Austad forstår mariologien i tilknytning til dogmet om Marias ubesmittede unnfangelse og dogmet om hennes legemlige optagelse til himmelen – så er han ikke helt redelig. Det er jo ingen tvil om at mariologien er sentral og helt uoppgevelig for den ortodokse tradisjonen og teologien; dermed står den i sin intensjon svært mye nærmere romersk-katolsk teologi enn den type lutherdom Austad gjør seg til talsmann for.

Etter min mening er en annen åpenbar svakhet med boken at den bærer preg av manglende kunnskap og kjennskap til den oldkirkelige dogmedannelse og tradisjon. For Austads vedkommende blir dette ganske akutt når han behandler trekk av kristologiens historie. Det blir ikke så mye annet enn referanser til Apostolikum, Nikenum og Athanasianum. Når det gjelder Athanasianum, spiller den jo ikke

lenger noen særlig betydning i de økumeniske samtaler eller som basis for en felles forståelse av kristen tro. At den likevel refereres, er mer et uttrykk for konfesjonell lojalitet og tydeliggjør at Austads teologiske framstilling mest av alt er tuftet på en luthersk konfesjonell basis. Dermed blir ikke teologiske retninger bak trosbekjennelsene og hvordan enkelt teologer bidro til de oldkirkelige bekjennelsenes utforming, interessante; de forblir i stor grad forbigått i stillhet. Verken Ireneus, Athanasius eller Augustin er nevnt.

Det virker da også bent fram underlig at Austad henviser til Bjarne Skards bok om inkarnasjonen fra 1971, men unnlater å gå i dialog med sin kollega i kirkehistorie, Oskar Skarsaune som jo har arbeidet inngående med oldkirkens teologi og dogmedannelse. At kirkefedrenes og oldkirkens bidrag ikke spiller en større rolle i de forskjellige kristologiske tema som behandles, viser hvor fattig den tradisjonen Austad er en eksponent for, er når det skal arbeides med teologiske spørsmål.

Men om framstillingen er tynn når det gjelder det oldkirkelige, så er den minst like skrantende når det gjelder framstillingen flere av dagens strømninger og retninger. At mye norsk luthersk teologi har unnlatt å forholde seg aktivt til filosofi og idéhistorie, blir tydelig når Austad skal gjøre rede for hvordan opplysningstiden og opplysningsfilosofien førte til framveksten av et nytt paradigme og en radikalt annerledes kristologi som ledet til et oppbrudd fra en mer enn 1500 århundre lang tradisjon. Det samme gjelder forresten hvordan tematikk knyttet til Jesu preeksistens behandles. Spørsmål knyttet til forståelsen av væren, tid, evighet, stoff, materie og rom berøres ikke. Heller ikke i dette kapitlet eller noe annet sted finner jeg at Austad tar opp spørsmålet om konsilet i Kalcedon (451) markerer avslutningen på kirkens arbeid med å finne en endegyldig kristologi, eller om det markerer overgangen og begynnelsen på et nytt trinn i kirkens arbeid med kristologien.

Framstillingen gir ikke leseren noe overblikk i hvilke teologiske retninger som preger dagens virkelighet. I motsetning til Alistair E. McGraths introduksjon til kristen teologi (5. utgave pr. nå), som ikke forutsetter at leseren innehar noen basiskunnskap over hodet, er

Austad i liten grad opptatt av å hente fram teologer og retninger som har gitt bidrag til dagens forskjellige retninger innenfor kristologien. Fra reformert side er verken Karl Barth eller Jürgen Moltmann nevnt. På katolsk side glimrer Karl Rahner og Hans Urs von Balthasar med sitt fravær. Det er forresten også påfallende at McGraths klassiker om Martin Luthers korsteologi heller ikke er med i drøftingen av Jesu død og forståelsen av korset. Fra luthersk hold er verken Eberhard Jüngel eller Robert Jensen nevnt som eksponenter for henholdsvis tysk kontinental tradisjon eller amerikansk/angelsaksisk tradisjon.

I det hele virker det som om basisen for mange av kapitlene i boken utgjøres av eldre forelesningsnotater som i liten grad er blitt bearbeidet og oppdatert med tanke på bokutgivelse. Austad bruker for eksempel tre sider av drøyt tohundre til å si noe om forholdet mellom kristologi og kontekstualisering. Men da legges aksentueringen på farene med å la konteksten bli det primære. Austad reflekterer ikke nærmere rundt forholdet mellom kontekst, kontekstualisering og inkarnasjon. Det ville vært naturlig at han kom inn på forholdet mellom den jødiske kontekst som Jesu primære og framveksten av et teologisk begrepsapparat som i stor grad var preget av hellenistisk tenkning etter som kristendommen slo røtter i kulturene rundt Middelhavet. Syntesen av jødisk og gresk kultur og tenkning ble jo svært fruktbar for kirken i kampen for å vinne klarhet i hvem Jesus Kristus var.

Når Austad under samme delkapittel skriver følgende: "En kristen kan komme i tvil om sannheten i inkarnasjonen. Vi skal ikke være redde for ærlig usikkerhet og famling. Spørsmålet spisser seg imidlertid når det gjelder læregrunnlaget for forkynnelse i kirken..." virker dette, i hvert fall for meg, forstyrrende på teksten. Den type utsagn hører strengt tatt ikke hjemme i en lærebok. Snarere vekkes bildet av en mild professor som skal øve sjelesorg på usikre studenter som har oppdaget at det er forskjell på Menighetsfakultetets måte å drive teologi på og kirke og bedehus. Noe av den samme språklige uklarheten melder seg i kapitel om Jesu liv og forkynnelse hvor Austad innledningsvis stiller følgende spørsmål: "Hvordan skal vi kunne danne oss et pålitelig

bilde av ham som så sterkt har grepet inn og fortsatt griper inn i menneskers liv? Var han Guds Sønn? Er han Guds Sønn? Forblir han Guds Sønn? Har vi grunnlag for å hevde at han fremdeles kommer oss i møte med evangeliet om frelse og evig liv?"

Skal Austads bok plasseres innenfor en læretradisjon, kan den ses på som et uttrykk for en dogmatikk som i liten grad gjør annet enn å anføre sine slutninger og konklusjoner i den grad de kan begrunnes og forstås som utleggelse av Bibelen og de lutherske bekjennelsesskriftene. Jeg antar det er arven etter Leiv Aalen som Austad forsøker å videreføre i sin bok. Gjennomgående er Austad preget av så mye tilbakeholdenhet over å skulle si noe som helst i spørsmål hvor det bibelske materialet tier eller er motstridende, at han viker unna for de virkelige utfordringer og krevende spørsmålene. Han vil overhodet ikke spekulere eller gi seg i kast med å trekke slutninger som han mener det ikke belegg for i Skriften. Men dermed blir det også åpenbart at teologien blir engsteliggjort og ufarliggjort; den framstår mest av alt som defensiv og unnvikende. Den står i fare for å miste sin vitalitet og gir lite av både mot og kraft til å leve i dagens samfunnsmessige og kulturelle virkelighet med en godt begrunnet og historisk forankret kristen tro og tydelig bekjennelse av hvem Jesus Kristus er.

Morten Erik Stensberg
Kapellan i Hamar menighet

Menighetsutvikling – og utvikling av menneske

Den grøne boka:

Erling Birkedal, Harald Hegstad og Turid Skorpe Lannem (red.)
Sammen i forandring. Refleksjoner om menighetsutvikling i folkekirken
Oslo: IKO-forlaget, 2011.

Den brune boka:

Erling Birkedal, Harald Hegstad og Turid Skorpe Lannem (red.)
Menighetsutvikling i folkekirken. Erfaringer og muligheter (Prismet bok)
Oslo: IKO-forlaget, 2012.

Når nye ord dukkar opp og gir namn til konsept, statsstøtta prosjekt og til og med ei heil avdeling i Kyrkjerådet for Den norske kyrkja, er det grunn til å følgja med. "Menighetsutvikling", eller kyrkjelydsutvikling, er eit slikt mektig og innflytingsrikt ny-ord.¹ Denne meldinga tar for seg to bøker om kyrkjelydsutvikling, den grøne boka som vert brukt som handbok for kyrkjelydar som vert involvert i prosjektet "Menighetsutvikling i folkekirken", og den brune boka som er ein antologi som reflekterer over ulike faglege problemstillingar i kjølvatnet av prosjektet "Menighetsutvikling i folkekirken" (MeFo).² For denne meldaren, som også er mentor for ein kyrkjelyd som er med i eit MeFo-prosjekt, er ei slik melding også del av ein sjølvkritisk refleksjon knytt til eigen praksis som mentor.

Men lat oss starta med slutten først, med noko som også indirekte kastar lys over dette prosjektet og desse bøkene sine sterke og svake sider. I den siste artikkelen i den brune boka (2012) presenterer og drøfter Lars Råmunddal funn frå doktorgradsarbeidet sitt knytt til korleis to kyrkjelydar har nytta eit anna konsept for kyrkjelydsutvikling, nemleg Naturlig Menighetsutvikling (NaMu). Kort oppsummert er

Råmunddals funn at sjølv om NaMu-konseptet er svært problematisk frå både eit epistemologisk og eit ontologisk perspektiv, så vel kyrkjelydar av ulik profil likevel å bruka konseptet fordi det er den "mest hensiktsmessige og naturlige måten å organisere menigheten" på i dag. NaMu-konseptet sitt krav på å vera vitenskapleg, som Råmunddal med rette kritiserer, vert ikkje opplevd som avgjerande, anna enn at det truleg fungerer som eit salsargument i starten. Det avgjerande er at konseptet vert vurdert som ein "oppskrift" som fungerer, og at den biotiske kyrkjevekstenkinga først og fremst fungerer som ein teori som forklarar korleis eller kvifor vekst skjer (jfr. s 183 i den brune boka).

Prosjektet "Menighetsutvikling i folkekirken" starta i 2008 og vart til, delvis i opposisjon til NaMu-konseptet og andre tilsvarende konsept, og det langs to frontar: For det første er det ein uttalt ambisjon i MeFo at ein skal arbeida vitenskapleg, nærmare bestemt praktisk-teologisk, med metode og teoriutvikling. Målet er "å fagliggjøre et felt som primært har vært preget av praktiske entreprenører" (Hegstad 2012, s 9). Altså er det ein ambisjon å koma til rette med nokre av dei epistemologiske og ontolo-

giske problema som er innskripe i NaMu-prosjektet. Frå det perspektivet har prosjektet allereie gitt viktige og avgjerande bidrag for å utvikla kyrkjelydsutvikling som praktisk-teologisk fagfelt, særleg gjennom Harald Hegstads artiklar i desse bøkene og tidlegare. Det er også Hegstad som byr på ein definisjon av "menighetsutvikling": "Et målrettet arbeid for å sette menigheten bedre i stand til være det den er kalt til å være, og å gjøre det den er kalt til å gjøre." (gjengitt i fleire omgangar både i den grønne og i den brune boka). For det andre er det også eit mål at MeFo-prosjektet skal bidra til å utvikla verktoy og opplegg som er tilpassa den folkekyrkjelege røyndomen som pregar Den norske kyrkja, noko som ifølgje initiativtakarane manglar i jungelen av andre verktoy og opplegg. Det er dette som er det nye med dette prosjektet – at kyrkjelydsutvikling vert tematisert også i ramma av ein folkekyrkjeleg kontekst, med t.d. kasualia som dåp, konfirmasjon, vigsle og gravferd. Her har MeFo-prosjektet allereie kome med viktige og avgjerande bidrag, sjølv om eg trur det er endå meir å henta i å kopla desse to motiva eller kontekstane saman, kyrkjelydsutvikling og den folkekyrkjelege røyndomen, både kritisk og konstruktivt.

Den grønne boka byr på ein pamflett av ulike artiklar til tema som på ulikt vis teiknar ut rammene for "menighetsutvikling i folkekirken" – bibellesing (Hege M. Andal), gudsteneste (Sindre Eide), diakoni (Mari Wirgenes), Sjømannskirkens erfaringar med kyrkjelydsutvikling (Hallvard O. Mosdøl), kyrkja som ramme for livstolking (Bent Reidar Eriksen), kyrkjelege reformer, arbeid med friviljuge (Jan H. Heitmann), endring og læring (Harald Askeland og Svein Helgesen). I tillegg har Harald Hegstad og Erling Birkedal bidratt med grunnlagsartiklar. Boka er meint å fungera som ei reisehandbok for dei kyrkjelydane som vert involvert i MeFo-prosjektet. Det som ikkje vert tematisert, og som kanskje er den mest interessante tematikken i forlenginga av boka, er samanhengen mellom dei ulike motiva, t.d.: Korleis er samanhengen mellom kyrkja som ramme for livstolking og Sjømannskyrkjas erfaring med kyrkjelydsutvikling? Her gjenstår det mykje spennande koplingsarbeid og drøftingsarbeid. Frå eit forskingsperspektiv vil det

særleg vera interessant å sjå på den semi-kommunale kyrkjelydsstaben som ramme for kyrkjelydsutvikling.

Den brune boka fungerer minst like bra som andre antologiar, og gjennomgåande bidrar dei ulike artiklane til å heva og vidareutvikla det fagleg arbeidet med kyrkjelydsutvikling som praktisk-teologisk fagfelt. Prosjektets initiativtakar, Harald Hegstad, bidrar med ein solid opningsartikkel som vidareutviklar "menighetsutvikling" som praktisk-teologisk fagfelt, tett knytt til det som framstår som prosjektets primærkontekst, Den norske kyrkja som rådskyrkje. Prosjektets prosjektleiar, Erling Birkedal, utfaldar i to artiklar erfaringar og refleksjonar knytt til første prosjektrunde og svarar stort sett positivt på om prosjektet har lukkast med det ein sette seg føre, "å sette menneske i menigheten i bevegelse" og "gi økt bevissthet om menighetutvikling". Prisverdig nok byr antologien på to artiklar om kyrkjelydsutvikling frå eit ungdomsperspektiv. Særleg Birgitte Lerheims refleksjonar over interaksjonsflatar mellom unge menneske og Den norske kyrkja byr på spennande innspel. Ida Marie Høeg og Egil Morviks artikkel gir ein nyttig oversikt over Den norske kyrkjas tilbod til ungdom 15–18 år og dei store utfordringane ein står overfor i denne aldersgruppa – også knytt til rapportering av arbeidet. Turid Skorpe Lanem, som er stipendiat knytt til prosjektet, ser på kyrkjelydsutvikling i eit kulturperspektiv med særleg fokus på samtidskulturen som "fleirkulturell".

Særleg avgjerande for utviklinga av kyrkjelydsutvikling som fagfelt, og for prosjektets ideologiske profil og motto "sammen i forandring", er dei to artiklane til Harald Askeland, der han drøftar kyrkjelydsutvikling i lys av organisasjonsteoretiske perspektiv og teoriar om endring og endringsleiing. Askeland bidrar også med ein artikkel med eit liknande tematikk i den grønne boka. Askelands artiklar trekk viktige liner mellom organisasjonsteori og teori om leiing, særleg endringsleiing. Dei vil fungera godt som pensumartiklar gjennom at dei også bidrar til god oversikt over fleire ulike fagfelt og korleis dei tangerer med kyrkjelydsutvikling som fagfelt.

Det eg likevel saknar, både i den brune og i den grønne boka, er ekklesiologisk refleksjon

som knyter an til teoriar om endring og erfaringar med endring gjennom prosjektet. Sagt på ein annan måte: refleksjonar som byggjer bru mellom Hegstads opningsartikkel, Birkedals artiklar om prosjektets erfaringar så langt og Askelands artiklar om endring. Her er det førebels noko uforløyst ved bøkene, og kanskje også prosjektet. Det er ikkje heilt tydeleg for denne lesaren på kva måte, særleg frå eit teologisk og ekklesiologisk perspektiv, MeFo-prosjektet er eit prosjekt som vert (særleg) kjenneteikna av endring, slik tittelen på den grøne boka, "Saman i forandring", spelar opp til. Kanskje heng dette saman med at det ikkje er heilt tydeleg kva som er den strategiske motivasjonen bak MeFo-prosjektet. Kvifor dukkar dette konseptet opp akkurat no? Heng det saman med at den ekklesiologiske konteksten, Den norske kyrkja som folkekyrkje, er i endring, kanskje i krise? Skuldast det nye (praktisk-)teologiske innsikter? Skuldast det tilgang på prosjektmidlar? Eg seier ikkje at det finst ansatsar til å tematisera dette, men samanlikna med t.d. Church of England's "Mission Shaped Churches" frå 2004 er det i desse bøkene meir utdeleg kva som er den strategiske motivasjonen bak dette prosjektet. Det gjer det mindre tydeleg, i alle fall for denne lesaren, på kva måte dette prosjektet er eit endringsprosjekt og ikkje eit vedlikehalds-prosjekt. Det er også mindre tydeleg på kva måte prosjektet har ambisjonar om å motivera prestar til kyrkjelydsutvikling. Ikkje overraskande, og på mange måtar med god grunn, rettar prosjektet seg mot soknerådet som så skal oppnemna ein eigen styringsgruppe. Her skil prosjektet seg frå mange andre prosjekt og konsept som jobbar i same feltet. Dei fokuserer oftast på leiaren, helst pastoren eller presten. Faren for MeFo-prosjektet og MeFo-bøkene er at ein undervurderer "the human factor" i strategiske utviklingsprosessar. I sin iver etter å understreka det overpersonale og rådskyrkjelege "saman"-ethoset kan ein undervurdere at endringsprosessar faktisk kan innebera endring av (einskild-)menneske.

Det er ikkje kven som helst som inviterer med på den "reisa" "menighetstutvikling i folkekirken" er meint å vera. I brodden for prosjektet står personar som står eller sit heilt sentralt i rådsstrukturen i Den norske kyrkja,

bispedømmerådsleiarar, kyrkjemøtedelegatar og tilsette i Kyrkjerådet. Det er kanskje for mykje å be om, men eg kunne ønska meg eit litt vidare, og kanskje litt meir kritisk, blick på behovet for kyrkjelydsutvikling i Den norske kyrkja, no og i framtida. Sagt litt meir konkret, så saknar eg syn for samanheng mellom kyrkjelydsutvikling i "vanlege kyrkjelydar" og utvikling av ulike nye formar for kyrkjelydsliv og tilhøyrande kyrkjelydsplanting i vid forstand, slik t.d. det nemnte "Mission Shaped Churches" gjer. Det finst rett nok oppspel til å utfordra soknet som einaste ramme og orienteringspunkt for kyrkjelydsutvikling i Den norske kyrkja, slik t.d. Hegstad gjer i sin opningsartikkel i den brune boka. Når det er sagt, så er det ikkje tvil om at dette prosjektet bidrar til å vidareutvikla eitt avgjerande spor for "menighetsutvikling", kanskje eit hovudspor for Den norske kyrkja, nemleg utviklingsprosessar i "vanlege" norske soknekyrkjelydar. Men det er først når ein ser slike utviklingsprosessar i lys av andre moglege prosesser for utvikling av eit *mangfald* av kyrkjelege fellesskap, at det vert verkeleg spennande og krevjande, både fagleg og strategisk.

Til slutt, tilbake til Råmunddals funn, nemleg at det ikkje det er det vitskapleg haldbare som avgjer om ein kyrkjelyd tek i bruk eit konsept for kyrkjelydsutvikling, men i kva grad konseptet fungerer som oppskrift. Kva "oppskrift" er så "Menighetsutvikling i folkekirken"? Her er vi ved det som eg vurderer som prosjektet og den grøne boka si største utfordring. Handboka, den grøne boka, og prosjektet som heilskap, vegrar seg mot å presentera ein "oppskrift."³ Det er for så vidt prisverdig, men problemet er at boka og metodane og refleksjonane der uansett vil bli brukt som "oppskrifter." Livet i ein konkret kyrkjelyd er påfallande konkret og bruksorientert. Boka inneheld mange verdifulle refleksjonar, men som handbok er ho ikkje heilt vellukka. Først og fremst er dette eit spørsmål om sjanger, men som motiverande handbok fungerer heller ikkje layout og oppbygning heilt. Her ville ein truleg tent på å eit større sjangerspenn mellom den grøne og den brune boka. Den grøne boka får litt preg av å vera ein antologilignende, ikkje ein "Menighetsutvikling for Dumies." Her det faktisk mykje å læra av NaMu

og andre tilsvarende konsept.

Det krevjande for eit slikt prosjekt og konsept er at det må lukkast langs to frontar – fagleg-vitskapleg og som eit strategisk motiverande konsept. Langs den første fronten er prosjektet og særleg den brune boka kome langt. På den andre fronten står det framleis mykje att. Kanskje har prosjektet også ei kognitiv slagside med sitt sterke fokus på at prosjektet skal bidra til å auka medvit om kva ein kyrkjelyd er, og kva ein kyrkjelyd er kalla til å gjera. Positivt kunne ein tenkja seg at kyrkjelydsutvikling soleis skal by på eit kollektivt *metanoia* – eit nytt sinnelag i fellesskapet og i einskildmenneske. Og då er det ikkje langt frå kyrkjelydsutvikling til karakterdanning. Kanskje er det meir å henta her for "Menighetsutvikling i folkekirken", viss utvikling av "menigheten" også handlar om utvikling av menneske.

¹ Kanskje vil "menighetsutvikling" saman med "trusopplæring" stå som dei viktigaste nyorda i Den norske kyrkja frå 2000-talet og utover. Den store skilnaden mellom dei to orda er at (førebels) er det meir statlege midlar knytt til "trusopplæring" enn «menighetsutvikling».

² Det er freistande å forkorta "Menighetsutvikling i folkekirken" MF, men sidan den forkortinga aller-eie er opptatt, vel eg MeFo.

³ Ein kan rett nok hevda at det ligg mykje implisitt «oppskrift» i valet av ord og uttrykk, t.d. "utvikling" framfor «bygging» eller «vekst» og ikkje minst «sammen i forandring» som signaloverskrift.

*Bård Eirik Hallesby Norheim
Førsteamanuensis i praktisk teologi
NLA Høgskulen, Bergen*

Bedriftstrykkeriet

**Brevark
Konvolutter
Visittkort
Løpesedler
Foldere
Brosjyrer
Blader
Bøker
Musematter
Kalendere
Julekort
Dørehengere
Kortstokker
Roll Up
Plakater
Omslagsmapper
osv...**

Tlf.: 22 76 09 70
post@bedriftstrykkeriet.no
www.bedriftstrykkeriet.no

SØNDAGSTEKSTEN

Stig Kaarstad, Jeffrey Huseby og Knut Hallen

3. søndag i åpenbaringstiden

20. januar 2013

Prekentekest: Joh 1,15–18

Lesetekster: 2 Mos 3,13–15; 1 Kor 8,5–6

Fortellingstekst: Luk 2,40–52

Liturgisk farge: Grønn

Til dagen.

På tredje søndag i åpenbaringstiden rettes fokuset mot Jesus og hans forhold til Faderen. Tekstene på dagen er tematisk ganske like foregående søndags tekster, så det er lurt å planlegge hvor en vil legge fokus i prekenen på andre og tredje søndag i åpenbaringstiden. (Begge søndagene har hymner til Kristus og Døperen Johannes sitt vitnesbyrd om Jesus i tekstene.)

Prekentekesten er hentet fra Johannesprologen med Døperens vitnesbyrd om Jesus, mens lesetekstene er hentet fra Exodus 3,13ff hvor Moses får høre Guds navn åpenbart, og 1 Kor 8, hvor det slås fast at det er én Gud, Faderen, og én Herre, Jesus Kristus. Olav Skjevesland foreslår "Fra Moses til Jesus" eller "som Far, så Sønn" som mulige overskrifter på dagen. (Det levende vannet – tredje rekke.)

Til teksten.

Prekentekesten er avslutningen på Johannesprologen, hvor Ordet først plasseres hos Gud i begynnelsen (v 1), han blir menneske og tar sin bolig iblant oss (v 14), før han til slutt er i Fars favn etter at han har vist oss hvem han er (v 18).

v 15: Det er flere måter å forstå døperens utsagn på her: "Han som kommer etter meg, er kommet før meg, for han var til før meg." Det synes klart at det uansett handler om hvordan døperen står i forhold til Jesus. I v 27 sier døperen at "han som kommer etter meg, han som jeg ikke verdig til å løse sandalremmen for", mens v 30 nesten er identisk med v 15.

v 16: Dette er det eneste stedet i Johannes sine skrifter hvor vi finner "pleroma" – fylde – brukt, mens det er vanlig i Paulus sine skrifter. Denne fylden har vi fått del i gjennom nåden, ja, nåde over nåde. I det siste uttrykket er preposisjonen "anti" brukt, noe som også bare finnes her hos Johannes. Uttrykket kan forstås som nåde i stedet for nåde – slik at den gamle pakts nåde er erstattet med den nye pakts nåde. Eller det kan forstås akkumulativt, nåde på nåde – nåde uten ende.

v 17: Alt etter hvordan en tolker v 16, så kan det diskuteres om evangelisten her polemiserer mot den gamle pakt, at den er utdatert og erstattet av den nye pakt, eller om både den gamle og den nye pakt er uttrykk for Guds nåde som bare blir større når nåden og sannheten åpenbares av Jesus Kristus. Uansett er det tydelig at døperen Johannes står for den gamle pakten og Jesus for den nye.

I v 14 tales det om Ordet som er full av nåde og sannhet, mens navnet blir slått fast i v 17: "Nåden og sannheten kom ved Jesus Kristus." Evangelisten vil ikke at det skal være noe tvil om hvem det tales om i prologen.

v 18: "monogenes theos" – den enbårne, som er Gud. Jesus settes i en særstilling i forhold til Gud Fader. Han er selv Gud og sitter i Faderens favn. Gud Fader åpenbares for oss gjennom alt det Jesus er og gjør.

Til prekenen.

Døperen Johannes står godt plassert i den gamle pakt. Fra sitt ståsted peker han på Jesus som fullendelsen av løftet om Ham som skulle komme; Messias. Døperen står i en lang tradisjon hvor de levde og lærte at "Herrens påbud er rette, de gjør hjertet glad. Herrens bud er klart, det gir øynene lys." (Sal 19,9) Men nå er det noe nytt som har brutt inn i verden. Døperen snakker om fylde, om nåde, om sannhet knyttet til en person, Jesus. Gud har på nytt vist sin nåde til menneskene. På en måte er den et brudd på de tankemønstre og den tradisjonen som døperen står i: Det er en ny nåde som erstatter den gamle. Samtidig står Jesus i en tradisjon som forklarer og setter lys på hans komme. Uten denne tradisjonen ville hans liv og gjerning være vanskelig å forstå, og dermed er det en kontinuitet mellom det nye og det gamle.

Når evangelisten skriver om ham som kommer med sin herlighet (v 14) og fylde (v 16), så gir det assosiasjoner til overflod, rikdom og skatter. Denne overfloden knyttes til det at Jesus viser oss en nådig Gud, ja, vi møter nåde på nåde på nåde... Ved sitt liv og virke gir mannen i hvitt nytt liv og håp til alle dem som tar imot ham.

Mange av dem som arbeider som misjonærer i en muslimsk setting i vår tid, er blitt slått av vitnesbyrd om ham de beskriver som mannen i hvitt, Isa al Masi. I drømme har mange muslimer møtt ham som de kaller den nådefulle, han som har helbredelse i sine hender. Det er fortsatt mennesker som vitner om Ham som har tatt bolig iblant oss. De jubler og vitner om at de har sett hans herlighet!

Jesus viser oss hvem Gud Fader er. Ordet som brukes her, *exegenomai*, betyr egentlig å lede an, vise ved eksempel. I NT brukes ordet generelt i betydningen vise. Noen av de beste lærerne jeg hadde på teologistudiet, var de som underviste ved å lede studentene i riktig retning, men aldri helt frem, hvor spørsmålene og problemet ble lagt frem på en måte hvor vi

som studenter kunne trekke slutningene selv, noe som skapte deltakelse og følelsen av å mestre noe. Jeg ser Jesus for meg som en slik pedagog – i et enda større prosjekt, nemlig å vise oss hvem Gud er. Han inviterer oss inn til å være med på en vandring gjennom livet, hvor vi kan se på vårt eget liv med nye øyne. Gjennom det vil han åpne våre øyne for våre medmennesker, slik at vi ser med hans øyne, fulle av nåde og sannhet.

Johannesprologen er mektig i sin språkdrakt. Det er mulig at det ligger en gammel kristushymne til grunn for teksten, noe som betyr at inkarnasjonen var noe de første kristne sang om og lovpriste Gud for. Det er godt å prøve å forstå og grunne på det som står. Men vi må ikke glemme å åpne våre hjerter ved å lovprise underet over alle under: Han som steg ned og ble en av oss.

Forslag til salmer som kan brukes på dagen:

- 307 Til himlene rekker din miskunnhet, Gud
- 331 Kom, kom og hør et nådens ord.
- 423 Jesus, det eneste
- 97 Jesus från Nasaret
- 98 Jesus er verdens lys
- 711 Du viste oss veien til livet

STIG KAARSTAD

Prosjektkoordinator i Stefanusalliansen

Såmannssøndagen

27. januar 2013

Prekentekest: Matt 13,24–30

Lesetekster: 5 Mos 6,1–9; 2 Tim 1,1–5 og 3,14–17

Liturgisk farge: Grønn

Til dagen

Såmannssøndagen er en oppmuntringens dag for både prest og menighet. Midt i en verden der mennesker svikter og Satan lager trøbbel, skaper Gud ved sitt ord både tro i hjerter og frukt i manges liv. Grundtvigs seierssalme om Guds rike fanger opp dagens tematikk: "La høres kun det rop som går, at riket er lagt øde. Gud kroner like fullt dets år med fruktbarhet og grøde." (NoS: 535 v 5)

Første rekke: Guds tanker er høyere enn våre tanker. Det Ordet han lar gå ut, vender ikke tomt tilbake. Det skjærer gjennom alt og alle og åpenbarer alt. Vel faller noe i dårlig jord, men det som faller i god jord, bærer imidlertid utrolig stor grøde.

Andre rekke: GT-teksten er en rørende fortelling om én som er overmannet av Guds Ord. Han klarer ikke å holde det tilbake. Av romerbrevsteksten ser vi hvordan troen kommer av forkynnelsen og forkynnelsen av Guds Ord.

Så kommer vår tekstrekke der trosopplæringen har fått et hovedfokus i lesetekstene: Barna må få høre og lære og leve i Guds ord (5 Mos 6). Når det skjer, slik Timoteus har opplevd det, da må vi holde fast på det vi har lært. De hellige skriftene er fulle av hjelp for den kristne.

Til teksten

Selv om lignelsen om ugresset i hveten tegner et alvorlig bilde, så er det det gode kornet som skal ha fokus. Fordi Herren er opptatt av å skjerme hveten, lar han ugresset stå frem til høsten. Det er raust og nådefullt gjort.

Vi har for oss en allegori som kan tolkes ledd for ledd. Jesus gjør da selv nettopp det senere i samme kapittel (versene 36–43). Hadde det ikke vært for Jesu egen utlegging, ville det vært nærliggende for en del predikanter å tale om folkekirken denne søndagen, at kirken skal være romslig, og at det er Guds vilje at både hvete og ugress skal få tilhold i den samme kirken.

Nå er ikke dette en kirketekst. I sin forklaring til lignelsen sier Jesus at ugresset er sådd i åkeren av djevelen. Åkeren er verden (vers 38). Det gode kornet er barn av riket; ugresset er barn av den vonde. Jesus tegner med det et realistisk bilde av den virkeligheten vi lever i og opplever. Som barn av Guds rike er vi i verden, men ikke av verden.

Alt er selvfølgelig ikke sagt med dette. Kan Gud være så raus og romslig, da må også vi være det samme. Det er en stor synd og helt mot Guds vilje dersom noen tilriver seg definisjonsmakten og sorterer etter eget skjønn. Her har Guds folk mye å svare for.

Hadde denne teksten hørt til mot slutten av kirkeåret, ville det eskatologiske motivet vært fremtredende: Det kommer en dom. Det skjer en adskillelse. Som det var i livet, slik vil det bli i evigheten. Dette motivet skal ikke underslås og kan gjerne dirre med i prekenen fordi teksten har et stort alvor i seg.

Men fordi det er såmannssøndag, vil det være naturlig å ha fokus på at Gud i sin kjærlighet vil at "alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne" (1 Tim 2,4). Disse ordene skrives på en tjenestereise til NMS sin søsterkirke på Madagaskar. Denne kirken er en av de største lutherske kirkene i verden og er et resultat av at kristne opp gjennom årene fikk kall til å gi videre det de selv hadde fått. De tok Jesus sin befaling på ordet: "Evangeliet om riket skal forkynnes i hele verden til vitnesbyrd for alle folkeslag, og så skal enden komme." (Matt 24,14)

Dette kallet er ikke utgått på dato. Det gjelder fortsatt. Gud kaller til å forkynne evangeliet i våre omgivelser og i den store verden. Det roper på en integrert og utadvendt tro hos "dem som hører riket til". Midt i denne verden kaller Gud oss til å leve ut troen slik at de vi lever blant, "kan se de gode gjerningene dere gjør, og prise deres Far i Himmelen" (Matt 5,16).

"Nådetid" er et ord som er kjent fra eldre omvendelsesforkynnelse. Det ble brukt om den tiden mellom Jesus sitt første og annet komme. Ordet kan brukes også i vår sammenheng. Når barna av de to rikene lever side ved side i verden, er det en mulighet for omvendelse. Såmannstekstene forteller om Ordets virkning og forkynnelsens mulighet. Derfor vil vi

misjon!

Til prekenen

Det er utfordrende å preke over denne teksten. Det er utfordrende fordi den fremholder at det ikke likegyldig hva vi tror på, og hvordan vi lever. Dersom vi tar lignelsen på alvor, er det om å gjøre å leve slik at andre mennesker kommer til tro. Altfor ofte ser det imidlertid ut til at den kristne kirke lever som om dette ikke er saken, og at kristne virker fornøyd med tingenes tilstand.

Dersom vi tar teksten på alvor, bør Guds barn leve utadventt med sin tro ovenfor sine omgivelser, i tillegg til å gjøre troen tilgjengelig for mennesker under andre himmelstrøk. Det siste skjer ved at man støtter kristen misjon, eller ved at man selv blir misjonær – fordi Gud er god, og fordi dette gjelder alle mennesker!

DISPOSISJON I:

Nådetiden -

- en tid til å skjønne livets alvor
- en tid til å ta imot nåden i Jesus Kristus
- en tid til å gi videre det man selv har tatt imot

DISPOSISJON II:

Vidunderligst av alt på jord er Jesu Kristi rike!

- a) Guds rike er kommet nær!
- b) Guds Ord gjør sin gjerning!
- c) Guds barn bærer frukt

"Og når han kommer i det blå!"

- d) Vil Gud selv holde den dommen som venter.
- e) Skal evangeliet om riket være forkynt i hele verden til vitnesbyrd for alle folkeslag (Matt 24,14)

JEFFREY HUSEBY
Generalsekretær i NMS

Kyndelsmesse

2. februar 2012

Prekentekest: Lukas 2,22–40

Lesetekster: 1 Sam 1,1–28; 1 Joh 1,1–4

Liturgisk farge: Hvit

Til dagen: Kyndelsmessen i åpenbaringstiden.

Åpenbaringstiden fokuserer på hvordan Jesus åpenbares ikke bare for oss, men for alle mennesker og kulturer. Derfor er åpenbaringstiden også den særlige misjonstiden i kirkeåret og gir en mulighet til å fokusere på det utadrettede aspektet ved troens liv, både for hver enkelt av oss som er døpt, og for menigheten/kirken som fellesskap. Jfr. KM 07/12 vedtak 1b: "Alle dømte er kalt til å vitne om og dele sin tro i hverdagen. Med frimodighet og respekt for andre mennesker skal menighetens trosopplæring og gudstjenesteliv utruste de dømte til dette som en del av menighetens misjonsarbeid." Noen finner det fruktbart å bruke 3-delingen OPP-INN-UT for å finne en sunn balanse i tros og menighetsliv. Misjonsdelen blir da UT-delen.

Kyndelsmesse: Festen ble først feiret til minne om møtet mellom Jesus-barnet og Simeon (Luk 2,25–40) og var kjent som St. Simeons dag, eller Hypapante (gresk for "møte"). Den oldkirkelige pilegrimen Egeria skrev at den ble feiret i Jerusalem allerede ca. 386 med en prosesjon som gikk fra Gravkirken til Oppstandelsesbasilikaen.

Kyndel (norrønt Kyndill) betyr vokslys og kommer av det latinske "candela"; jfr. engelsk candle. Dagen har hatt ulikt preg opp gjennom historien og bl.a. blitt knyttet til Marias renselse etter fødselen. Etter 2. Vatikankonsil ble Kyndelsmesse, i likhet med Maria budskapsdag igjen en kristusfest (kilde Wikipedia).

Til teksten:

Vår tekst blir i Bibelselskapets nye oversettelse (2011) del av hovedavsnittet "Døperen Johannes og Jesu Barndom 1,5–2,40". Rett før vår tekst står juleevangeliet + Jesu omskjærrelse og navngivning, noe som kan være interessant i forhold til å reflektere litt rundt begrepet frelse i vår tekst og navnet Jesus = Herren frelser (Jeshua). I etterkant får vi Jesus som tolvåring i templet. Simeons Lovsang (v 29–32) utgjør slik

Jeg ser det, høydepunktet i vår perikope og særlig v 30–32:

”For mine øyne har sett din frelse (soterion), som du har gjort i stand, like for ansiktet på alle folk (laon), et lys (fos) til åpenbaring (apokalypsin) for hedningene (ethnon) og ditt folk Israel til ære.”

Flere tunge teologiske kjerneord her altså, som man kan kose seg med og fordype seg i for å gi menigheten del i en større menings fylde, for eksempel: Frelse forstått som det å gjøre hel, gjenopprette, gjøre fullstendig etc. Grav gjerne litt i det greske *soterion*; jfr. også det hebraiske *shalom*.

Mange av profetiene hos trøsteprofeften (Jesaja 40–66), for eksempel i kap 42, 46, 49 og 52 vil kunne gi god bakgrunn for Simeons lovsang.

Simeons lovsang er den tredje av lovsangene i begynnelsen av Lukas-evangeliet, som alle i sin dypeste grunn springer ut av den frelse Jesus-barnet bringer. Simeons lovsang er imidlertid tydeligere enn både Marias og Sakarjas lovsang på det *verdensvide målet med frelsen*; jfr. de ovenfor siterte versene. Jeg vil i det følgende velge å legge hovedvekten på dette poenget.

Til prekenen:

Fortsatt sitter mange, også i våre menigheter, med et uforløst forhold til misjon som kultur-imperialisme, ”pådytting” av tro etc.

Bruk prekenen til å løfte frem hva misjon egentlig er i dag, og det globale perspektivet på kirkens sendelse. Misjon – Missio – betyr jo nettopp sendelse, men det er det slett ikke sikkert alle i kirken denne dagen vet.

Benytt anledningen til vise hva sunn og sann misjon i dag handler om: At hver kultur og hvert menneske skal få gjøre evangeliet til sitt eget – ikke som en fremmed tro som man kopierer fra noen andre, men som noe ekte som forvandler en innenfra, som en åpenbaring og et lys...

Bruk prekenen til å inspirere menigheten til å få et større eierskap til misjon. Misjon handler om kjernen i det å være kristen og lokal menighet, at vi ikke er skapt til et liv for oss selv, men til å dele Guds kjærlighet og sannhet i ord og handling hver på vår måte.

Hvordan ønsker din menighet å ta del i Guds misjon? – lokalt og globalt eller glokalt om du vil...

Momenter til prekenen:

Få fram hvor radikalt det egentlig var at frelsen Jesus kom med, var for alle folkeslag, ikke bare til Israel. Snakk om *”going global!”* Fra å gjelde en meget begrenset folkegruppe, så sprenge grensene *totalt*: Frelsen gjelder *alle!*

”Hvem kommer til meg når andre går bort; hvem skal gjøre meg hel?” sier Ole Paus i en av sine ”salmes”. Jesus ønsker å gjøre hel. *Frelsen er helhetlig*; den ønsker å nå hele mennesket, alle mennesker og hele skaperverket. Misjon er å bringe denne helhetlige frelsen nær til mennesker gjennom nærvær, handling og ord; jfr. Samarbeid Menighet og Misjon (SMM) sin visjon; se www.menighetogmisjon.no!

Leseteksten i Joh 1,1–4 betoner at apostlene bringer videre det som ble ”åpenbart”, ikke noe de hadde funnet på selv, men noe de hadde sett, hørt og tatt på. Dette skulle de bringe videre. Paulus som blir litt nærmere vår situasjon, sier at han gir videre det som var overlevert ham (1 Kor 15,3ff). Her er vi ved noe av det frigjørende ved misjon. Vi går ikke med eget bud. Vi er sendt av én som er større, med noe som er større enn oss. Vi får være del av Missio Dei – Guds misjon.

Jesu programtale i Nasaret Luk 4,18–19 sier noe om hva innholdet i frelsen/åpenbaringen/lyset som Jesus kommer med, er, hva det var Jesus var sendt for. Dette skriftstedet er også et kjerneord i mange sammenhenger for å uttrykke helhetlig misjon (holistic mission). Det inneholder evangeliet i både gjerning (diakoni) og ord (forkynnelse/evangelisering), og det berører både individ og samfunnsplan.

Misjonsbefalingen hos Lukas, Luk 24,46–48, gir oss stafettpippen ...: ”... i hans navn skal omvendelse og tilgivelse for syndene forkynnes for alle folkeslag ... Dere er vitner om dette.” – Gjør gjerne et undervisende poeng av at ikke bare Matteus har en misjonsbefaling, men alle evangelistene og Lukas har egentlig en til i Acta 1,8ff.

Vi trenger selv daglig å være i nærkontakt med lyset både for vår egen del og om vi skal kunne skinne for andre (jfr. refleksjonen under).

Mulige disposisjon: Lyset – Åpenbaringen – Frelsen er ment for alle!

1. Lyset kom som åpenbaring til hedningene/alle folkeslag i og med Jesus.
2. Lyset kom som åpenbaring til oss i Norge for 1000 år siden; jfr. f.eks. hva det førte til i forhold til menneskeverdet etc.
3. Vårt ansvar å gi dette lyset videre så det kan fortsette å sprengt mørket.

Videre til alle mennesker, kulturer og miljøer slik at alle kan få muligheten til å berøres av dets frigjørende og livgivende kraft. Berøres av Ham som er ethvert menneskes skaper og frelser, ja opphavet til alt det skapte.

Gi lyset videre, i nærvær, handling og ord. Se SMMs visjon: www.menighetogmisjon.no.

Pedagogiske innspill:

Voksliset (jfr. Kyndelsmesse) er et gammelt og sterkt symbol på Kristus som fortærer seg selv for å gi varme/lys til verden. La alle få et lite vokslis hver, slukk annet lys mot slutten av messen, og la flammen spre seg fra kristuslyset i misjons-/lysgloben og nedover benkeradene (evt. fra alterlyset om man ikke har globe). Gud gir, vi deler – jfr. tittelen på trosopplæringsplanen for DnK – blir veldig i øyenfallende. Kyndelsmesse er merket med 7-armet lysestake på primstaven – fullkommenheten, den store, gode helheten og sammenhengen. Dette kan knyttes an til at Messias kommer med sin helhelte frelse for alle kulturer og folk, for hele mennesket og også for skaperverket; jfr. Rom 8,19ff.

Familiegudstjeneste: *Lommelykt og refleks* = Gud gir; vi deler. Forskjellen på oss og Gud: Kilde med lys i seg selv og refleks som er avhengig av lyskilden for å lyse.

Til Gudstjenesten:

Bruk hele gudstjenesten til å løfte frem det misjonale og globale perspektivet for eksempel ved:

- o Bruk aktivt Misjons/Lysgloben – knytt an til den i prekenen også
- o Forbønn i 4 retninger gjerne kombinert med minst 4 lys i globen, se alterboka ForbønnsmodeLL 4 (s.2.51)
- o Nattverdfeiringen er i vår kirke kanskje noe

av det tydeligste misjonsmotivet vi har, ved sin vakre og betingelsesløse invitasjon: *"Kom, for alt er gjort ferdig!"* – og nå i forlengelsen en klar oppfordring: *"Styrk oss ved din Ånd til vitnesbyrd og tjeneste i verden!"*

- o Dåp og misjonsperspektiv er en flott kombinasjon. Foruten de to opplagte: dåps-/misjonsbefalingen og "Jesus som verdens lys" i dåpen er det kommet inne et nytt og meget misjonalt ledd: *"Kjære menighet. Gjennom dåpen setter Gud oss inn i sin verdensvide kirke og gir oss del i Jesu kall og oppdrag. La oss stå sammen i vitnesbyrd og tjeneste ..."* Den globale identiteten og det verdensvide oppdraget hvert dåpsbarn blir satt inn i, fortjener at folk får det med seg, særlig i nå i åpenbaringstiden.
- o Legg inn en ekstra setning før sendelsesordene eller i prekenen, som bevisstgjør menigheten på hva det innebærer at det skjer en "Sendelse" ved slutten av hver gudstjeneste! Alle som er i kirken denne dagen, bør i alle fall huske en ting: Misjon betyr sendelse, og Gud sender oss alle!

Bruk gjerne et av de nye sendelsesalternativene: Joh.15,16 som gir en fin linje fra nattverden: "Dere har ikke utvalgt meg, men jeg har utvalgt dere og satt dere til å gå ut å bære frukt, frukt som varer." Eller enda mer presist på sendelsen: Joh. 20.21 "Fred være med dere! Som Far har sendt meg, sender jeg dere."

- o Se mer på www.menighetogmisjon.no under "Gudstjeneste" – bl.a. "misjonale tilknytningspunkter i den nye liturgien" av misjonsrådgiver Gunther Theiss.

Salmeforslag:

Bruk Syng håp 1 og 2, sanger fra den verdensvide kirke! Kan bestilles på www.kui.no.

98 – Kristus er verdens lys

Syng Håp 1 nr. 95 – Hør det budskap som vi proklamerer

95 – Ber nå bod til alle land

92 – Hør nå godt nytt som på jorderik hendte (196 – Døden må vike for Gudsrikets krefter, hvis dåp)

650 – Jesus livets sol og glede – Nattverd. Se særlig at vårt mørke og våre sønderbrutte deler møtes av livets Sol og hans helhets fylde, v 1!

Syng Håp 1 nr.93 – Fordi Han kom og var som morgenrøden – Håpstango fra Brasil

(En tango som virkelig formidler kraften og håpet Kristus bringer med seg. "... fordi Guds budskap om han ikke stanser, men bryter ut i sanger, ord og danser")

Kilder til videre fordypning og inspirasjon:

KM 07/12- Misjon til forandring-utfordringene fra Edinburgh 2010- saksdokumentet og særlig vedtakene, se kirken.no under- besluttende organer-kirkemøtet-

Det lutherske verdensforbund – "Misjon i kontekst" (til norsk ved Knut Grønvik 2012)

Finnes digitalt på www.menighetogmisjon.no
www.menighetogmisjon.no – generelt mye ressurser på misjon og gudstjeneste
www.kui.no – mye ressurser på globalt gudstjenesteliv

KNUT HALLEN

Daglig leder,
Samarbeid Menighet og Misjon (SMM)

Luthersk Kirketidende etterlyser adresser

I forbindelse med at våre abonnenter flytter, får vi til enhver tid noen eksemplarer av bladet i retur. De fleste abonnentene er flinke til å melde adresseendring slik at vi kan få ettersendt returene. I de tilfellene der vi ikke har mottatt melding om adresseendring, gjør vi vårt beste for å spore opp den nye adressen. Hvis vi har mobilnummer og/eller e-postadresse, er dette som oftest raskt gjort, men også der vi mangler slik kontakinformasjon, gjør vi vårt beste. Noen ganger må vi imidlertid melde pass, og vi har da ingen annen mulighet enn å la returene ligge til de blir etterlyst. **Vi ber derfor om at abonnenter som ikke har fått de siste numrene av LK, om å melde adresseendring på www.lutherskkirketidende.no, så skal vi sørge for både at dere får ettersendt de manglende numrene, og at bladet kommer til riktig adresse heretter.**

Avsender:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), sokneprest Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og prost Kristin Moen Saxegaard.
Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og sendes på e-post til ovenstående adresse.

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669
Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev eller e-post).

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemøduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
 2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1 000,- +mva
 3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2 000,- +mva
 4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2 000,- +mva
 5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2 500,- +mva
 6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3 000,- +mva
 7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5 000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1 500,- +mva

ISSN 0332-5431

